

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เด็กและเยาวชนจัดได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่อ่อนด้อยด้วยประสบการณ์ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีต่าง ๆ และขาดความรู้เท่าทันในด้านต่าง ๆ การเรียนรู้และการอบรมจากสังคมรอบข้างจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และความประพฤติ เพื่อช่วยพัฒนาและนำพาสังคม ประเทศชาติไปสู่ความรุ่งเรืองต่อไป สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “เด็กคืออนาคตของชาติ”

สำหรับประเทศไทยต้องยอมรับว่าอนาคตของชาติในวันข้างหน้าขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กและเยาวชนในวันนี้ หากพวกเขาเป็นทรัพยากรบุคคลที่ดี เป็นคนเก่ง มีคุณธรรมและมีคุณภาพ และได้รับพลังสนับสนุนและส่งเสริมจากสถาบันที่สำคัญ คือ ครอบครัว การศึกษา ศาสนา ภาครัฐ และภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ความคิด สติปัญญาและอาชีพอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชาติ เชื่อได้ว่าพวกเขาเหล่านี้จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีบทบาทและหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในการที่จะพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า และในทางตรงกันข้ามสังคมไทยก็ต้องประสบปัญหาเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่ได้รับการฝึกอบรมที่ดี และไม่มีการพัฒนาศักยภาพทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมในทางที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานสังคม (Social Norm) ก็นำความหายนะหรือปัญหาให้เกิดขึ้น และทำให้การพัฒนาประเทศและกำลังทรัพยากรพัฒนาประเทศของประเทศอ่อนแอลงไปด้วย

แต่จากสภาพการณ์ในปัจจุบันพบว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันมิได้อยู่ในขอบเขตของการกระทำความผิดทางศีลธรรมเล็กน้อย หากแต่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายที่รุนแรงเป็นไปในทางที่เสียหาย ไม่เหมาะสม และผิดกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การเสพและการค้ายาเสพติด การยกพวกตีกันของกลุ่มนักศึกษาระหว่างสถาบัน การก่อคดีฆาตกรรม ไปจนถึงการฆาตกรรม เป็นต้น โดยการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเหล่านี้มักจะเป็นที่กล่าวถึงและวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนทั่วไปว่าเป็นพฤติกรรมที่โหดเหี้ยม ผิดวิสัยของเด็กและเยาวชน โดยเห็นได้จากรูปแบบของการกระทำความผิดนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับการกระทำผิดของผู้

ใหญ่ มีความสลับซับซ้อนและมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้นด้วยเช่นกัน ดังตารางที่ 1.1

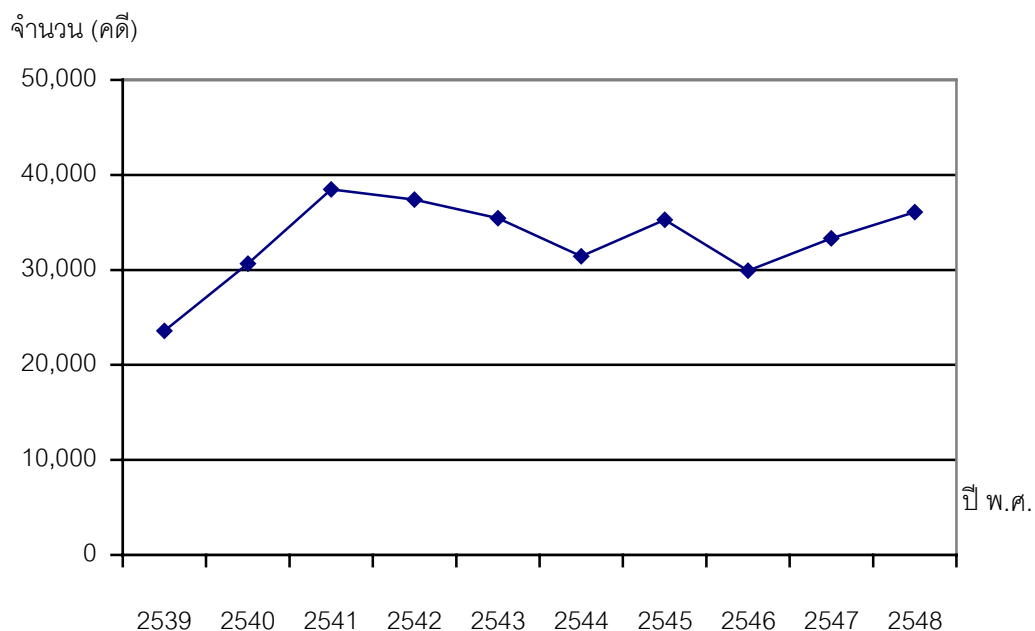
ตารางที่ 1.1

จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548

	ปี พ.ศ.									
	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
จำนวนคดี	23,591	30,668	38,472	37,388	35,439	31,448	35,285	29,915	33,308	36,080

แผนภูมิที่ 1.1

แนวโน้มคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมส่งสถานพินิจคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2548

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จะเห็นได้ว่า สถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจะมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นและลดลงเป็นช่วง ๆ โดยในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2546-2548) การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด 29,915 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 33,308 คน และ 36,080 คน ในปี พ.ศ. 2547 และ พ.ศ. 2548 ตามลำดับ

เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาทิ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อัยการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งองค์กรเอกชน ต่างให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยได้แยกการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกฎหมายออกจากการกระทำความผิดของผู้ใหญ่ และถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดไม่ใช่อาชญากร แต่เป็นเพียงผู้กระทำความผิดกฎหมายของสังคมและเป็นผู้ที่ยังอ่อนต่อโลก ไม่สมควรที่จะได้รับการลงทัณฑ์ หากแต่ควรได้รับการช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงตัวเสียใหม่ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ฉะนั้นกฎหมายจึงได้บัญญัติให้มีการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิภาพ ภาวะแห่งจิต และสิ่งแวดล้อมทั้งปวงของเด็กและเยาวชนไปพร้อมกับการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งจะช่วยให้ศาลได้ทราบถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดก่อน แล้วจึงใช้มาตรการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมเป็นราย ๆ ไป เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข

วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนำมาใช้เป็นมาตรการเพื่อการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1. วิธีการที่ยังไม่ตัดอิสระภาพ ซึ่งแบ่งเป็น

- ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัว
- ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน มอบให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง วางข้อกำหนดให้ระวางเด็กหรือเยาวชนนั้นมิให้ก่อเหตุร้าย
- ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นไป โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นไว้ด้วย
- ให้ชดใช้ค่าเสียหาย
- ให้ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์
- ให้เข้ารับการบำบัดรักษา
- ให้เข้ารับคำปรึกษาแนะนำแบบกลุ่มบำบัดหรือจิตบำบัด หรือกิจกรรมอื่น

2. วิธีการที่ตัดอัตรภาพ

- ส่งตัวเด็กและเยาวชนไปไว้ยังสถานแรกรับ หรือสถานฝึกอบรม
- ส่งตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปไว้ยังสถานกักกัน

ทั้ง 2 วิธีการนี้ ศาลเยาวชนและครอบครัวได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแต่ละราย โดยเฉพาะวิธีการที่ 2 เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข พัฒนา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีและสามารถกลับสู่สังคม ประพฤติตนเป็นพลเมืองดีต่อไป ซึ่งจากจำนวนเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2549 พบว่า

ตารางที่ 1.2

จำนวนเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน
ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2549 จำแนกเป็นรายเดือน

เดือน	จำนวน (คน)
ม.ค.	4,781
ก.พ.	4,840
มี.ค.	4,875
เม.ย.	4,558
พ.ค.	4,634
มิ.ย.	4,612
ก.ค.	4,808
ส.ค.	4,994
ก.ย.	5,209
เฉลี่ยทั้งปี	4,812

ที่มา: กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน

สำหรับประเทศไทยใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วยการส่งตัวเข้ารับการฝึกและอบรมที่นำมาปฏิบัติในประเทศไทยปัจจุบันเป็นเวลา 5 ทศวรรษแล้ว ได้เน้นการบำบัด แก้ไขและพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยการเรียนวิชาสามัญ ฝึกวิชาชีพ และกิจกรรมอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.

2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ได้บัญญัติให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนควบคุมตัวเด็กและเยาวชนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจึงถูกกำหนดขึ้นเป็นสถานที่ที่รับเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลว่ากระทำความผิดและสมควรถูกควบคุมตัวไว้เพื่อให้การฝึกอบรมโดยมีระยะเวลาในการฝึกอบรมแตกต่างกันออกไปตามที่ศาลกำหนด ดังนั้น ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจึงมีภารกิจในการควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนที่ศาลสั่งให้ฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมในเรื่องความเป็นอยู่ (การกินอยู่หลับนอน) ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยจัดอบรมให้ความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ ตลอดจนการอบรมนิสัยกล่อมเกลาจิตใจให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ให้การรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย การจัดนันทนาการเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนการดำเนินการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยตัว ดังนั้น การดำเนินงานโดยทั่วไปของสถานฝึกและอบรมจึงเป็นรูปแบบของบ้านผสมโรงเรียน โดยในสถานฝึกอบรมจะมีพ่อบ้านแม่บ้านทำหน้าที่คอยให้การดูแลเอาใจใส่ให้เด็กได้รับความอบอุ่น มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาลซึ่งร่วมกันทำหน้าที่ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ยังมีครูผู้สอนซึ่งทำหน้าที่สอนวิชาสามัญ วิชาชีพ และการส่งเสริมสุขภาพพลานามัยและจริยธรรมให้แก่เด็ก

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตาจึงเป็นศูนย์ฝึกและอบรมหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามจุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และเป็นสถานที่ที่คนในสังคมคาดหวังว่าจะสามารถให้การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถกลับตนเป็นคนดี และกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

วิธีการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวนำมาใช้เป็นมาตรการเพื่อการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น แบ่งออกเป็นวิธีการที่ศาลยังไม่ตัดสินสภาพ และการที่ศาลตัดสินสภาพ ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้ในบทความสำคัญและที่มาของปัญหา โดยการตัดสินสภาพจะเป็นการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปไว้ยังสถานแรกรับ สถานฝึกอบรม หรือสถานกักกัน ซึ่งวิธีการตัดสินสภาพ เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข ฟื้นฟู เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดี สามารถกลับสู่สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข อีกทั้งประพัตติตนเป็นพลเมืองดีต่อไป ซึ่งจากวิธีการดังกล่าว ก่อให้เกิดความคาดหวังจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรง ได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้ปกครอง

ของเด็กและเยาวชนรายนั้น ๆ และโดยทางอ้อม คือ ประชาชนทุกคนในสังคมที่คาดหวังว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเหล่านี้ จะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เป็นคนดีต่อสังคม เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น ความคาดหวังดังกล่าวจึงเป็นมูลเหตุจูงใจที่ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษากับกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ บิดามารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้ปกครอง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้รับภาระในการเลี้ยงดูให้การอบรมสั่งสอนโดยตรงกับเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาจึงมุ่งหวังที่จะทราบถึงความคาดหวังกลุ่มบุคคลเหล่านี้ว่า มีความคาดหวังต่อการที่บุตรหลานของตนเข้ารับการฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด และเป็นไปในแนวทางที่ตนคาดหวังมากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จากการศึกษาในครั้งนี้จะได้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ที่จะนำไปสร้างแนวทางในการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตาต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนตามทัศนะของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา

ศึกษารูปแบบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนตามทัศนะของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา

ขอบเขตประชากร

ศึกษาเฉพาะผู้ปกครองที่มาเยี่ยมเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา จำนวน 100 คน และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ความคาดหวัง หมายถึง ความคาดหวัง ความปรารถนา และความต้องการที่จะให้เกิดมีขึ้นหรือความคาดหวังที่ผู้ปกครองคาดว่าบุตรหลานของตนจะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นเมื่อเข้ารับการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือญาติคนอื่น ๆ ในครอบครัวที่มีหน้าที่ดูแลอบรม ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน

การฝึกและอบรม หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการดำเนินการด้านควบคุมดูแล ด้านการศึกษา ฝึกวิชาชีพ ด้านกิจกรรมบำบัด แก้ไข พื้นฟู และด้านส่งเสริมช่วยเหลือเด็กและเยาวชน อันก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตาที่ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลอื่นพิพากษาว่ามีความผิดและมีคำสั่งให้ส่งตัวมารับการฝึกและอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา

ศูนย์ฝึกและอบรม หมายถึง สถานที่ดำเนินการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือ ศาลอื่นมีคำสั่งให้ส่งตัวมารับการฝึกและอบรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา
2. ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนตามทัศนะของเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านมุทิตา
3. แนวทางการพัฒนารูปแบบการฝึกและอบรมของเด็กและเยาวชน